

BELEIDSPLAN ACTIEF BURGERSCHAP

2014 - 2018

Iedereen is van de wereld en de wereld is van iedereen

OBS De Hobbitstee Leerdam

Met open vizier.....

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

pagina 4

HOOFDSTUK 1 ACTIEF BURGERSCHAP:
een nadere kennismaking

pagina 5

HOOFDSTUK 2 ACTIEF BURGERSCHAP:
een doel en een middel

pagina 6

HOOFDSTUK 3 ACTIEF BURGERSCHAP:
hoe leren we dit aan?

pagina 7

HOOFDSTUK 4 ACTIEF BURGERSCHAP:
koppeling aan de kerndoelen primair onderwijs

pagina 8

HOOFDSTUK 5 ACTIEF BURGERSCHAP:
tegenwoordige en toekomstige tijd

pagina 12

INLEIDING

Het 'zijn' op een basisschool heeft een paar unieke kenmerken. Het is de ontmoetingsplaats waar alle kinderen voor het eerst verkeren in grote groepen leeftijdgenoten met alle verschillen van dien. Op een openbare school leren kinderen om te gaan met verschillen en om samen te werken op basis van gelijkwaardigheid. Ook leren kinderen functionele relaties aan te gaan met een relatief grote groep onbekende volwassenen. Dit alles vindt in beginsel plaats binnen de veilige muren van de school.

Om te kunnen functioneren binnen de maatschappij is echter meer nodig. Scholen laten veelal kinderen op passieve wijze kennis maken met de relaties die de school aangaat. Gastlessen, culturele uitstapjes, e.d. worden geïnitieerd door de school en laten een ruimte voor de actieve betrokkenheid van de leerlingen.

Leerlingen van De Hobbitstee moeten de gelegenheid krijgen zich actief in te zetten voor de omgeving waarin zij leven. In veel gevallen is dit ook al het geval, maar door het inzichtelijk maken van de positie van de school in de omgeving, kunnen wij het burgerschapsaanbod 'rijker' implementeren binnen ons onderwijsaanbod. Onze leerlingen moeten met open vizier de wereld in kunnen kijken en daar hun steentje aan bijdragen. Ons plan is bijgesteld in november 2014.

Janke Wagenaar
november 2014

HOOFDSTUK 1 ACTIEF BURGERSCHAP: EEN NADERE KENNISMAKING

Onder **Actief Burgerschap** wordt verstaan: Het zelfstandig verantwoordelijkheid nemen door leerlingen voor gemeenschapsbelangen binnen en/of buiten de school.

De Onderwijsraad heeft in deze zes kerndoelen geformuleerd waar het basisonderwijs aan moet voldoen inzake Actief Burgerschap:

1. de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen;
2. de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht;
3. de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger;
4. de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen;
5. de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen;
6. de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kinderen en jongeren moeten initiatief nemen, zelf keuzes maken en de consequenties van die keuzes leren dragen. Zij moeten de kans krijgen om actief ervaringen op te doen met:

- participeren
- reflecteren
- meedenken
- meebeslissen
- uitvoeren
- keuzes maken
- verantwoordelijkheid dragen

Mogelijkheden daartoe moeten worden gezocht binnen en buiten de schoolmuren. Alle kinderen maken deel uit van de maatschappij en vervullen daarin vaak al verantwoordelijke taken.

Naast deze kwantitatieve opvatting is ook het kwalitatieve aspect van burgerschapsvorming van groot belang. Het belang hechten aan en je betrokken voelen bij zijn van grote meerwaarde. Ook het aspect van de sociale verbondenheid voelen van het geliefd zijn, je belangrijk en welkom voelen mag niet onderschat worden.

Jongeren moeten serieus worden genomen, ook het recht hebben om 'jong' te zijn, maar tegelijkertijd erkend worden als medeburger. Een medeburger die aan het leren is om het leven en de samenleving waarin ze zich bevinden vorm te geven. Dit vraagt een duidelijke pedagogische aanpak.

De meerwaarde op didactisch vlak van Actief Burgerschap zit vooral in het stimuleren van het opdoen van ervaringen binnen en buiten de school en in het betrekken van die ervaringen bij het onderwijs.

HOOFDSTUK 2 ACTIEF BURGERSCHAP: EEN DOEL EN EEN MIDDEL

Allereerst is het bevorderen van Actief Burgerschap in het onderwijs een (maatschappelijk) doel op zich. Actief Burgerschap richt zich daarbij op:

- het opdoen van (positieve) ervaringen met het dragen van verantwoordelijkheid, initiatief, besluitvorming en het tot nut zijn voor de samenleving
- het zich oriënteren op de eigen groep, school, omgeving en maatschappij
- identiteitsvorming door eigen mogelijkheden en talenten te verkennen
- deelnemen aan een gemeenschap en functioneren in intermenselijke verhoudingen buiten die van leerling-leraar
- gelegenheid bieden tot het vormen van een emotionele relatie met onderwijshouders

Ten tweede is Actief Burgerschap ook een afgeleid doel van diverse bestaande onderwijsactiviteiten waaronder:

- het ontwikkelen van sociale competenties
- de maatschappij- oriënterende vakken
- ethische oriëntatie
- het integreren van (buitenschoolse) ervaringen in het onderwijs
- educaties en projecten rond milieu, aandacht voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, gezondheid en de multiculturele samenleving

Ten derde is Actief Burgerschap een middel om andere doelen te bereiken zoals:

- het leren verbeteren in brede zin
- het vergroten van de motivatie
- het ontwikkelen van zelfbeeld en geloof in eigen kunnen
- het ontwikkelen van sociale verbondenheid en respect voor anderen
- het gebruik maken van complexe authentieke situaties bij het leren
- het concretiseren van schoolse kennis en vaardigheden
- het leveren van een bijdrage aan buurt en samenleving
- het stimuleren van activerende werkvormen en participatie binnen de school

HOOFDSTUK 3 ACTIEF BURGERSCHAP: HOE LEREN WE DIT AAN?

Actief Burgerschap is een deel van de pedagogische opdracht van scholen. Dit betekent, dat de school niet kan volstaan met het aanbieden van traditionele kennis uit de schoolvakken die zich daarvoor lenen.

Actief Burgerschap is niet louter te ontwikkelen door overdracht van kennis of het beoordelen van werkstukken, proefwerken en toetsen op de overgedragen kennis m.b.t. burgerschapsvorming.

Kennisoverdracht heeft in deze context maar een beperkte meerwaarde. Actief Burgerschap leer je door te doen, door te ervaren wat het is.

Het 'ervaringsleren' is een natuurlijke en vanzelfsprekende manier van leren, die zich niet beperkt tot de school. De school is een uitermate geschikte leerplaats om deze manier van leren op een gestructureerde manier tijd, ruimte en plaats te geven.

De school geeft ruimte voor en schenkt aandacht aan:

- de wereld binnen en buiten de school
- gemeenschapsbelangen
- reflectie
- elders opgedane leerervaringen

Op de Hobbitstee bieden wij kinderen in ruime mate en op gelijkmatig verdeelde wijze ruimte om zich met het bovenstaande op zinvolle wijze bezig te houden. De in hoofdstuk 1 en 4 aangegeven kerndoelen zijn gekoppeld aan de activiteiten die gedurende de gehele schoolloopbaan worden aangeboden. Deze activiteiten voldoen in meer en mindere mate aan de, door de Onderwijsraad, geformuleerde kerndoelen. Door het evenwicht te zoeken binnen het activiteitenaanbod en de daaraan gekoppelde kerndoelen is het mogelijk balans te ontdekken binnen het aanbod inzake Actief Burgerschap.

De Hobbitstee is een school waarbinnen adaptief onderwijs een belangrijke rol speelt.

Kinderen leren invloed uit te oefenen op hun eigen onderwijsleerproces binnen de door de school gestelde kaders. Daarbij houden we rekening met de drie belangrijkste basisbehoeften van kinderen:

- de behoefte aan relatie (ergens bij horen)
- de behoefte aan competentie (ergens goed in zijn)
- de behoefte aan autonomie (zelfstandigheid)

Het rekening houden met verschillen zit verweven in ons totale onderwijsaanbod. De pedagogische en didactische benadering is gericht op de onderwijsbehoeften van alle kinderen.

Het zorg dragen voor een veilig schoolklimaat draagt er toe bij dat kinderen Actief Burgerschap als iets 'normaals' ervaren. Actief Burgerschap als maatschappelijk doel en middel heeft zich een vaste plaats verworven binnen de Hobbitstee en zit verankerd in ons onderwijs- en activiteiten aanbod.

HOOFDSTUK 4 ACTIEF BURGERSCHAP: KOPPELING AAN DE KERNDOELEN PRIMAIR ONDERWIJS

- de leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen (KD1)
- de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht (KD2)
- de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger (KD3)
- de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen (KD4)
- de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen (KD5)
- de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu (KD6)

Activiteiten	KD 1	KD 2	KD 3	KD 4	KD 5	KD 6
Groep 1/2						
Thema's kleuterplein						
Kanjertraining						
Podiumdagen (2 per groep)						
Vieringen/feesten						
Schooltuin						
Opa- en omadag (één keer per twee jaar)						
Cultuureducatie (zie plan)						
Groep 3/6	1	2	3	4	5	6
Kanjertraining						
Taakspel						
Spreekbeurt						
Cultuureducatie						
Vieringen/feesten						
Schooltuin (groep 4)						
Opa- en omadag (één keer per twee jaar)						
Actie voor een goed doel						
Natuurcentrum Hei en Boeicop/boerderij/Bos						
Toneel/dramalessen groep 3 en 4						
Toon je talent: muziek in de wijk (groep 5)						
Leerlingenraad						
	1	2	3	4	5	6

Groep 7/8						
Kanjertraining (methode)						
Eindmusical						
Nabij de Tweede Kamer (verkiezingen/Prinsjesdag)						
Lid van de kunstuitleen						
Opa- en omadag (één keer per twee jaar)						
Actie goed doel						
Excursie naar musea						
Organiseren spelletjesdag kleuters						
Scholenbezoek VO						
Vandalisme project						
Bureau Halt						
Krant in de klas						
Schooltelevisie						
Cultuureducatie en Culturele Ankers						
Schoolkamp						
EHBO						
Godsdiensten						
GIPS (gehandicapten en invaliden project scholen)						
Sportdag en sporttoernooien						
Pannenkoekdag (bakken voor ouderen)						
Leerlingenraad						
Dodenherdenking en bevrijding						
Verkeersopvoeding						

Groep 1/2	aantal	%
KD1	4	17,4
KD2	5	21,7
KD3	1	4,3
KD4	6	26,1
KD5	4	17,4
KD6	3	13,1
totaal	23	100
Groep 3/6	aantal	%
KD1	6	14,6
KD2	8	19,5
KD3	4	9,8
KD4	11	26,8
KD5	8	19,5
KD6	4	9,8
totaal	41	100
Groep 7/8	aantal	%
KD1	17	17,2
KD2	21	21,2

KD3	9	9,1
KD4	24	24,2
KD5	13	13,1
KD6	15	15,2
totaal	99	100
SCHOOLLOOPBAAN	aantal	%
KD1	22	15,4
KD2	27	18,8
KD3	13	9,1
KD4	35	24,5
KD5	21	14,7
KD6	25	17,5
totaal	143	100

1. **de leerlingen leren zorg te dragen de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen (KD1)**
Dit kerndoel omvat **15 %** van het totale kerndoelaanbod aangeboden tijdens een periode van acht schooljaren. Dit is in orde.
2. **de leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht (KD2)**
Dit kerndoel omvat **19 %** van het totale kerndoelaanbod aangeboden tijdens een periode van acht schooljaren. Dit is in orde.
3. **de leerlingen leren de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger (KD3)**
Dit kerndoel omvat **9 %** van het totale kerndoelaanbod aangeboden tijdens een periode van acht schooljaren. Dit zou uitgebreid kunnen worden in de bovenbouwgroepen.
4. **de leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen (KD4)**
Dit kerndoel omvat **24 %** van het totale kerndoelaanbod aangeboden tijdens een periode van acht schooljaren. Dit is ruim in orde. Eén van de speerpunten voor een veilig schoolklimaat.
5. **de leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en leren om respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen (KD5)**
Dit kerndoel omvat **15 %** van het totale kerndoelaanbod aangeboden tijdens een periode van acht schooljaren. Dit is in orde.
6. **de leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu (KD6)**
Dit kerndoel omvat **18 %** van het totale kerndoelaanbod aangeboden tijdens een periode van acht schooljaren. Dit is in orde.

Conclusie:

De burgerschapsactiviteiten zijn in balans. Kerndoel 3 behoeft uitbreiding. In hoofdstuk 5 staat beschreven wat de doelen voor de komende periode zijn.

Evaluatie:

Het spreekt voor zich dat De Hobbitstee ieder schooljaar het activiteitenaanbod evalueert en hier eventueel aanpassingen op maakt. Het toevoegen van activiteiten zal worden gekoppeld aan de kerndoelen. Hiermee wordt voorkomen dat er disbalans ontstaat binnen ons activiteitenaanbod betreffende Actief Burgerschap. Activiteiten worden alleen geschrapt als er geen disbalans ontstaat of als er een gelijkwaardige activiteit voor in de plaats komt. Op deze wijze borgen wij het Actieve Burgerschap binnen onze lerende organisatie en bieden wij plaats aan de wereld binnen en buiten onze school. Kinderen van De Hobbitstee moeten na acht jaar onderwijs op onze school klaar zijn voor de 'grote stap' en uitkijken naar de wereld die voor hun ligt. Met open vizier....

HOOFDSTUK 5 ACTIEF BURGERSCHAP: TEGENWOORDIGE EN TOEKOMENDE TIJD

Samenvattend kunnen we concluderen dat het onderwijs- en activiteiten aanbod op De Hobbitstee in ruim voldoende mate bijdraagt aan Actief Burgerschap. Er is een duidelijke balans in het kerndoelaanbod betreffende het burgerschapsaanbod gedurende de gehele schoolperiode.

Buitenschoolse activiteiten op het gebied van kunst en cultuurontwikkeling heeft de afgelopen jaren het aanbod alleen maar versterkt. We zijn momenteel planmatig aan het werk om ook de school in de wijk vorm te geven, de betrokkenheid van de kinderen bij de wijkraad, naschoolse activiteiten te organiseren in samenwerking met de combinatiefunctionarissen in Leerdam.

Janke Wagenaar, directeur
OBS De Hobbitstee november 2014